

San Antonio Bildirgesi (ICOMOS, 1996)

Declaraion of San Antonio

Bizler; ICOMOS Ulusal Güney ve Kuzey Amerika Komiteleri başkanları, delegeleri ve üyeleri olarak 27-30 Mart 1996 tarihlerinde Amerika Birleşik Devletleri Teksas-San Antonio'daki Kültürel Mirasın Korunması ve Yönetilmesinde Güvenilirlik hakkındaki Inter-Amerikan Sempozyumunda yapılan toplantıda Amerika'nın korunmasında güvenilirliğin anlamını ele almak üzere bulunduk. Bu toplantı konu hakkındaki uluslararası tartışmada bölgesel katılım için ICOMOS Genel Sekreteri tarafından aktarılan çağrıya cevap olarak yapıldı.

A. Temel

Son on iki aydır, ICOMOS Ulusal Amerika Komiteleri üyeleri 1994 yılında başka ilgili bölgelerle birlikte Norveç, Bergen ve Japonya, Nara'da güvenilirlik hakkında uzmanların toplantılarıyla üretilen belgeleri çalışmış, okumuş ve tartışmıştır. San Antonio'daki birleşmeye hazırlıkta, her ulusal Komite kendi ulusal ve bölgesel bulgularının sonuçlarını özetleyen bir Ulusal Durum Belgesi hazırladı ve iletti.

B. Düşünceler ve İnceleme

Bütün ICOMOS Ulusal Amerika Komitelerine üye olanlara ve bölgelerden koruma organizasyonlarına açık bir toplantıda Amerika'nın mimari, kentsel, arkeolojik ve kültürel çevresel düzenleme mirasıyla bağlantılı özgünlüğünün doğasını, tanımını, kanıtlarını ve yönetimini tartışarak, bulgu ve tavsiyelerimizin aşağıdaki özetini aktarmaktayız:

1. Özgünlük ve Kimlik

Kültürel mirasımızın özgünlüğü doğrudan kültürel kimliğimizle bağlantılıdır. Amerika kültürleri ve mirası, benzersiz gelişimleri ve etkileri dolayısıyla diğer kıtalarınkinden farklıdır. Bizim dillerimiz, ekonomik geçim kaynaklarımız ve ruhsal inançlarımız kıtamız içinde değişir ve hala, Amerika'yı birleştiren güçlü yaygın bağları vardır. Bunlar arasında Fetih Çağı'nın şiddetine ve sürekli bir yeni çevreye uyum sağlamaya rağmen tamamen yok olmamış bizim kendi yerli mirasımız vardır; Avrupalı sömürgecilerden ve Afrikalı köleliğinden kalan bu miras birlikte uluslarımızı inşa etmeye yardım etmiştir; son olarak, özgürlük rüyasıyla arayışa gelen Avrupa ve Asya göçmenlerinin yakın katkısı bunu birleştirmeye yardımcı olmuştur. Bu grupların hepsi dinamik kıtasal kimliğimizi oluşturan zengin ve birlikte çok kültürlülüğe katkıda bulunmuştur.

Kültürel kimlik toplum ve ulusal yaşamın özünde olduğu için, bu kimlik kültürel mirasımızın ve korunmasının temelidir. Güney ve Kuzey Amerika'nın kültürel çeşitliliği içinde, ayrı kimlikleri olan gruplar zaman ve yer değiştikçe, kültürel oluşumları paylaşarak, ancak sıkça bunlara farklı değerler atamak yoluyla aynı yerde ve zamanda birlikte bulunur. Kuzey ve Güney Amerika'da hiçbir ulusun tek bir ulusal kimliği yoktur; bizim çeşitliliğimiz ulusal kimliklerimizin toplamını oluşturur.

Kültürel kaynaklarımızın özgünlüğü geçmişte atalarımız tarafından anlaşılmış olduğu ve şimdi bizim tarafımızdan evrimleşen ve çeşitli bir topluluk olduğu şekilde gerçek değerlerinin tanımlanması, değerlendirilmesi ve yorumunda yatar. Bunun gibi, Güney ve Kuzey Amerika herhangi bir kültürün değerlerinin hiyerarşik hâkimiyetini diğer kültürlerin üzerine yüklemekten, çoğunlukların ve azınlıkların değerlerini kabul etmelidir.

Mirasımızın kapsamlı kültürel değeri sadece nesnel tarih çalışması, maddi mirasta içsel malzeme öğeleri ve atadan kalan miras ile ilişkili maddi olmayan geleneklerin derinden anlaşılması yoluyla anlaşılabilir.

Kültürel kimlikle bağlantılı olarak miras sitelerinin değerini dikkate alırken, Güney ve Kuzey Amerika, yerel değerleri evrensel olarak ilerleyenlerin lehine eritmeye ve silmeye eğilim gösteren kültürel egemenliğinin küresel sorunuyla, sıkça ticari sonuçlarla tek tipleştirilmiş yanılısama olarak karşılaşılır. Bu da miras sitelerinin rolünü zayıflatmaktadır. Etnik ve ulusal kimlikte bir araç olarak geleneksel değerlerin önemini kabul ederken, kıtamızı karşılıklı saygı ve kalıcı barıştan uzaklaştıracak şiddetlendirilmiş ulusalcılık ve başka çatışan nitelikleri teşvik etmek için kullanılmalarını reddediyoruz.

2. Özgünlük ve Tarih

Zaman içinde tarihin ve bir sitin öneminin anlaşılması özgünlüğün tanımlanmasında önemli öğelerdir. Bu mirasın özgünlüğünün anlaşılması onunla ilgili olanlar veya tarihlerinin parçası olduğunu iddia edenler tarafından sitin öneminin kapsamlı bir değerlendirmesine bağlıdır. Bu sebeple, o sitle ilişkili değerlerin yanı sıra, kökenleri ve evrimini anlamak önemlidir. Bir sitin değerleri ve anlamındaki değişimler zamanla karmaşık olabilir ve bu karmaşanın uzlaştırılması gerekirken, değişik grupların değerlerinin yaklaşma noktası olarak miras sitinin değerini zenginleştirebilir. Bir sitin tarihi, belirli grupların baskın değerlerini başka gruplar üzerinde artırmak için kullanılmamalıdır..

3. Özgünlük ve Malzemeler

Kültürel bir sit alanının malzeme dokusu özgünlüğünün başlıca bileşeni olabilir. Venedik Tüzüğü'nün 9. Maddesi'nde vurgulandığı gibi, eski ve özgün öğelerin mevcudiyeti bir miras sitinin temel doğasının parçasıdır. Tüzük ayrıca maddi kültürel mirasımızın malzeme öğelerinin geçmişimiz ve kimliğimiz hakkında önemli bilgilerin taşıyıcısı olduğunu da göstermektedir. Bu mesajlar bir sitin özgün yaratımı hakkında bilgilerin yanı sıra kaynak ve yeni ve çeşitli kültürel durumlar arasındaki etkileşimden ortaya çıkan katmanlı mesajları da içermektedir. Bu sebeplerle, bu malzemeler ve ayarlanmaların tanımlanması, değerlendirilmesi ve korunması gerekir. Kültürel alanlar durumunda, malzeme dokusunun önemi sitin önemsiz ayrık karakteri ve bileşenleri ile birlikte değerlendirilmelidir.

Zamanla, miras siteleri estetik, tarihi veya tersi olabilecek ve toplumun çoğuna hazır bir şekilde kanıt olan belge değerine sahip olagelmıştır. Belge değerine ek olarak, anlamlarını ve mesajlarını tanımlama amacıyla tarihi dokunun anlaşılmasını gerektiren daha az belirgin belgesel değerler bulunmaktadır. Belgesel değer zamanla toplumun ortaya koyduğu değişen sorulara cevap verdiğinden, tasarım, malzemeler, imalat, konum ve bağlam anlamında tanımlanan malzeme açıklığının, tezahür etmeye ve bu uzlaşan değerleri şimdiki ve gelecek nesillere aktarmaya devam etme yeterliliğini elinde tutma amacıyla korunması önemlidir.

Belgelenen eksik öğelerin onarım uygulamasının parçası olarak yerini aldığı kapsam her ülkenin kültürel karakteristiklerine göre Güney ve Kuzey Amerika'nın içinde değişmektedir. Bazı ulusal politikalar kaybolan şeyin, mirasımızın değil sadece hafızamızın parçası olabileceğini göstermektedir. Başka sitlerde politikalar kopya şeklinde tamamen belgelenen öğelerin, sitin tam anlamını yeniden oluşturma amacıyla yenilenmesini teşvik etmektedir. Bununla birlikte, sadece tarihi dokunun özgün olduğunu ve onarım yoluyla başarılan yorumlamaların olmadığını vurguladık; bunların sadece gerçek bir şekilde bir sitin anlamını belirli bir anda anlaşıldığı şekilde

temsil edebileceklerini vurguladık. Dahası, evrensel olarak onarım varsayımına veya sonucuna dayanmayı reddediyoruz.

Yukarıdakilerden ayrı olarak, devamlı kullanımı sağlamak için geleneksel sanatlarla uyum içinde belirli aralıklarla tekrarlanan yenileme gerektiren dayanıksız malzemelerden yapılmış atadan kalan mirasımızın önemli sektörleri bulunuyor. Benzer olarak, dayanıklı malzemelerden yapılmış miras siteleri de vardır, ancak bunlar depremler, seller ve fırtınalar gibi periyodik doğal felaketlerin yol açtığı zarara maruz kalırlar. Bu durumlarda, ayrıca tamiratları için geleneksel tekniklerin kullanılmasının geçerliliğini değerlendirmekteyiz, özellikle bu teknikler bölgede hala kullanımdayken veya daha karmaşık yaklaşımlar ekonomik olarak engelleyici olduğunda.

Kültürel alanlar gibi belli miras siteleri türlerinde örnekler, şekiller ve ruhsal değer gibi toplam karakter ve geleneklerin korunmasının, o sitin fiziksel özelliklerinin korunmasından daha önemli olabileceğini ve öncelikli olabileceğini hatırlatıyoruz. Bu nedenle, özgünlük, materyal bütünlük ve iki kavramın eşdeğeri veya benzer motifi olarak kabul edilmemesi gereken çok daha büyük bir kavramdır.

4. Özgünlük ve Sosyal Değer

Maddi kanıtın ötesinde, miras alanlarının atalarına ait geçmişiyle bağlantılı toplumsal yaşamı destekleyen derin ruhsal bir mesaj taşıyabilir. Bu ruhsal anlam yerleşim örnekleri, toprak kullanım uygulamaları ve dini inançlar gibi gelenek ve alışkanlıklar yoluyla tezahür etmektedir. Bu maddi olmayanların rolü kültürel mirasın içsel bir kısmıdır ve bu sıfatla sitelerin maddi nesnelere anlamına bağlantıları dikkatli bir şekilde tanımlanmalı, değerlendirilmeli, korunmalı ve yorumlanmalıdır.

Anıları ve kültürel tezahürlerini koruma amacı insanı, nesne görünüm ötesinde ruhsal olarak zenginleştirmeyi amaçlayarak yaklaşılması gereken bir konudur. Miras sitinde payı olan ilgili toplumlar kültürel kimliklerine bir çapa olarak o sitin derin değerlerinin ifadesi ve anlaşılmasına katkıda bulunabildiklerinden, fiziksel dokunun tarihi araştırmaları ve gözlemleri bir miras sitinin tam önemini tanımlamak için yeterli değildir.

Kentsel alanlar dâhil kültürel alanlarda, sosyal değeri tanımlama ve koruma süreci karmaşıktır, çünkü çok fazla çıkar grubu karışabilir. Bazı durumlarda, bu durum daha karmaşıktır, çünkü bu siteleri koruyan ve geliştiren geleneksel yerli gruplar artık yeni ve zaman zaman piyasa ekonomisinden ve ulusal yaşamdaki daha sosyal ve ekonomik uyum için olan isteklerinden kaynaklanan çatışan değerleri benimsemektedirler. Desteklenir gelişimin kültürel alanlarda ikamet eden o insanlar için bir gereklilik olabileceğini ve uzlaştırma işleminin bu sitelerin dinamik doğasına işaret etmek üzere geliştirilmesi gerektiğini, böylece bütün değerlerin uygun bir şekilde göz önüne alınabileceğini hatırlatmaktayız. Ayrıca bazı durumlarda, bir sitedeki bazı grupların payı ile bağlantılı değerlerin bir hiyerarşisi olabileceğini hatırlatmaktayız.

5. Dinamik ve Durağan Sitlerdeki Özgünlük

Güney ve Kuzey Amerika'nın mirası toplum tarafından aktif bir şekilde kullanılmaya devam eden dinamik kültürel sitelerin yanı sıra, onları yapan soylar tarafından artık kullanılmayan arkeolojik siteler gibi durağan siteleri içerir. Bu iki sit türü farklı doğalara sahiptir; korunmaları ise özgünlüklerinin tespitine ihtiyaç duyar ve yorumlanmaları karakterlerine göre değişir.

Tarihi siteler ve alanlar gibi dinamik kültürel sitelerin oluşum süreci sıkça bugün devam eden uzun bir zaman dönemi boyunca birçok yaratıcının ürünü olarak ele alınabilir. İnsan ihtiyacına

olan bu sabit uyarılma canlı bir şekilde geçmiş, bugün ve gelecek toplum yaşamlarımız arasında devamlılığı sürdürmeye katkıda bulunabilir. Bunlar yoluyla geleneklerimiz toplum ihtiyacına cevap vermek için evrimleşirken korunmaktadır. Bu evrim normaldir ve mirasımızın içsel kısmını oluştururlar. Miras sitinin toplumsal sorun olarak önemini azaltmaz, aslında artırabilir. Bu nedenle, bu gibi malzeme değişimleri devam eden evrimin parçası olarak kabul edilebilir.

Durağan kültürel sitler tek bir erk veya erk grubunun akdedilmiş çalışması olarak değer bulan ve özgün veya eski mesajı dönüşüme uğramamış siteleri kapsar. Estetik değerleri veya toplum, ulus veya dünya tarihinde önemli kişi ve olayları anmadaki önemleri için takdir edilirler. Anıtsal yapılar olarak sıkça kabul edilen bu sitelerde , fiziksel doku, karakterlerine olacak değişimleri sınırlamak amacıyla en yüksek koruma düzeyini gerektirir.

Durağan olabilecek başka bir sit türü aktif toplumsal ve sosyal amacı kaybolmuş veya azalmış arkeolojik sittiir.. Bir dizi sebeplerle, özgün yaratıcıların soyları ve geleneksel yerleşimciler sitin fiziksel dokusuna doğrudan bağlarını kaybetmiştir, bu nedenle aynı zamanda o sitin anlam ve değerini anlama ve yorumlama yeterlilikleri zayıflamıştır. Avrupa öncesi Kuzey ve Güney Amerika kültürleri yazmayı bilmedikleri için, geçmişe en doğrudan bağlantı, sundukları bilgiler eksik ve kimi zaman tesadüfî ek zorluk ile arkeolojik sitelerin nesne kanıtında yatmaktadır. Arkeolojik sitelerin özgünlüğü yenilenemez. Nesne öğeleri ve bağlamlarında, yani, kendileri arasındaki yapıların ve nesnelerin, fiziksel çevrelerle olan ilişkisinde yatmaktadır. Özgünlük o sitin bağlamı uygun şekilde belgelenmediğinde, daha derinlere ulaşmak için katmanlar ortadan kaldırıldığında, toplam kazı üstlenildiğinde ve bulgular çok ayrıntılı bir şekilde ve geniş anlamda yayınlanmadığında yok olabilir. Bu sebeplerle, özgün stratigrafi şahitliği korunmalı, böylece gelecek nesiller onları bugün olanlardan daha karmaşık tekniklerle inceleyebilmelidir.

Sadece çalışarak, fiziksel kanıtın yayınlanması ve araştırılmasıyla bu siteler ve onların nesnelere bir kez daha kendi değerlerini gösterirler ve günümüz kültürel kimliğine olan bağlantılarını yeniden kurarlar. Ancak, sitelerin yorumu gerçek bir şekilde sadece dalgalanan değer ve çıkarları yansıtabilir ve kendisinde, yorum niteliği gereği gerçek değerdir, sadece dürüst ve objektiftir. Bu sebeplerle, fiziksel kanıtın kendi bütünlüğü içindeki el sürülmemişliği belgeleme, koruma ve gözetmeyi gerektirir, böylece yorumun nesnellığı o dokudan çıkan yeni bilgilere cevap verebilir.

Sitin türüne bakılmaksızın, çağdaş işlemler bütün kültürel kaynakların karakterini, önem ve dengelerini dönüştürmeden kurtarmalıdır. Yeni öğeler bütünün karakterleriyle uyumlu olmalıdır.

6. Özgünlük ve Yönetim

Kuzey ve Güney Amerika mirası sahiplik ve yönetimin çok ayrışık örnekleriyle ayırt edilir. Birçok sit uygun bir şekilde yöneticileri tarafından korunurken, zamanla bazı siteler, bu sitelerin kapsamlı değerini veya korunmaları için işlemleri uygun bir şekilde tespit etme yeterliliğinden yoksun yerel otoritelerin yargısı altındadır. Diğer zamanlar, kültürel bir siti oluşturmuş ve oraya bakmış özgün yerleşimciler o sit için az veya hiç kültürel bağlılığı olmayan ve o site az veya hiç değer eklememiş yeni nüfuslar tarafından değiştirilmiştir, bu da o sitin terk edilmesi ve çürütmesine yol açar. Bu durum acilen uygun ulusal ve yerel otoritelerin ve mevcut sahiplerin, yönetici ve yerleşimcilerin, o sit için diğer çoğunluk ve azınlık nüfus kesimlerinin sahip olabileceği değerlerin tamamen farkında olmalarını gerektirmektedir. Hem toplumlar hem de oluşturulmuş otoriteler mirasın doğru bilgisi ve değerlendirilmesi, korunup bakılması ve sanatsal ve ruhsal hazın teşviki yanında, eğitsel kullanımı için araçlarla donatılmalıdır.

7. Özgünlük ve Ekonomi

Miras alanlarının özgünlüğü esasında fiziksel dokularında ve haricen, onlarda pay sahibi olan toplumlarca onlara atanmış değerlerde yatmaktadır. Turistler o site değer veren ve anlamı ve korunmasında çıkarı olan bu gruplardan birini oluşturur.

Kültür turizmi sıkça yerel ve ulusal ekonomiler için önemli bir gelir olduğundan, Quito Normları'nda özgün bir şekilde biçimlendirildiği gibi gelişimi kabul edilir. Bununla birlikte, turistlerin bir sit üzerinde konumladıkları sınırlı değerler ve turizm gelirine olan ekonomik ilgileri bir sitin korunması ve yorumunda bozucu ölçüt olarak izin verilemez. Bu özellikle dokunun özgünlüğü ve bağlamı ve o sitin daha geniş değerleri ve mesajı değiştiğinde, azaldığında veya tehdit edildiğinde doğrudur.

Kuzey ve Güney Amerika'da, birçok arkeolojik sitin özgünlüğü yeniden yapılanmalar yoluyla tehlikeye atılmaktadır. Eğitsel değerlerine rağmen, turizmi teşvik etme amaçlı yeniden yapılanmalar bu gibi sitelerin özgünlüğünü yeni beceriler, yeni nesnelere ve yeni ölçütler gerektirerek ve o sitin görünüşünü değiştirerek azaltmaktadır.

Dahası, ekonomik gelişim çerçevesinde, kalıcı olarak fakir nüfuslar sorunu, Kuzey ve Güney Amerika'nın birçok tarihi sitelerinin kentsel merkezlerinde kritik bir etken olarak durmaktadır. Bu farklı kesimler adına kent mirasının kültürel değerinin farkındalığını temin etmek, onların belirgin nesnelere ve sosyal yabancılaşmayı çözmek için kapsamlı bir yaklaşım olmadan başarılmaz.

C. Tavsiyeler

Yukarıdaki bütün düşünceler verilmiş olarak, bizler ICOMOS Ulusal Kuzey ve Güney Amerika Komiteleri Başkanları olarak Sofya'daki Genel Toplantı'daki tartışma için iş bu genel tavsiyelerle birlikte San Antonio'daki Kültürel Mirasın Korunması ve Yönetiminde Özgünlük konulu Inter Amerikan Sempozyum taraflarınca düzenlenen kapsamlı tartışmalardan ortaya çıkan belirgin tartışma grubu tavsiyelerini sunuyoruz. Dahası, tartışma için değerli bir belge olarak Nara Belgesi'ni kabul ediyor ve övgüye değer buluyoruz, ancak eksik bularak, bu nedenle Kuzey ve Güney Amerika mirasıyla ilgili olarak tanımladığımız ihtiyaçlara dayanan Nara Belgesi hakkındaki ekli açıklamaları uygun bulmaktayız:

1. Genel Tavsiyeler

a. Takdirlerimizi US/ICOMOS üyelerine, Getty Koruma Enstitüsü ve San Antonio Koruma Toplumu'na Özgünlük konulu Inter American Sempozyumunu düzenledikleri ve sponsorluk yaptıkları için iletiyoruz ve Teksas, San Antonio Şehri otoriteleri toplantımız boyunca misafirperverlikleri ile anılacak ve bu güzel tarihi şehrin mirasını korumadaki başarıları ile tanınacaklardır.

b. Çeşitli kültürel mirasımızın nesne mirasında özgünlüğünü tanımlamaya ve korumaya yardımcı ve kültürel değer, idari bağlamın ve sitenin tarihinin kapsamlı ve özgün değerlendirmesi yoluyla önemli kaynakların geniş bir alanının tanınmasına önderlik edecek bir süreç oluşturulmalıdır. Burra Tüzüğü ve işlemsel kılavuzları bu süreç için örnek teşkil edebilir. Böyle bir süreç ilgili bütün grupların dâhil olmasını sağlayacak idare mekanizmaları içermelidir. Tek tek uzmanlar disiplin ve çıkarların yaygın alanının temsilcileri olarak, süreçteki bütün ilgili gruplar ve diğer ilgili veya etkilenen taraflar bir miras sitindeki anlamın ve muamelelerin yönetim sürecine dâhil olmalıdır.

c. Özgünlük kanıtlarına daha çok önem verilmelidir, böylece o sitteki bütün anlamlı değerlerin beyan edilebileceği bir şekilde böyle bir tespit için göstergeler tanımlanabilir. Aşağıdakiler bazı gösterge örnekleridir:

- i. Gerçek değerin yansıtılması. Kaynağın yaratım koşulunda kalması ve anlamlı bütün tarihini yansıtmasıdır.
- ii. Bütünlük. Siten parçalı olup olmaması; ne kadarının eksik olduğu ve yakın eklentilerin neler olduğudur.
- iii. Bağlam. Özgün veya başka anlam dönemlerine karşılık gelen bağlam ve/veya çevre ve onların anlamı artırıp azaltmalarıdır.
- iv. Kimlik. Yerel nüfusun kendilerini o sitle tanımlayıp tanımlamadıkları ve o sitin kimin kimliğini yansıttığıdır.
- v. Kullanım ve işlev. O siti ayırt eden geleneksel kullanım modelleridir.

d. Kültürel mirasın kapsamlı doğası belirtilmiş olarak, ilgili tüzüklerde ve bildirimlerde yer alan mevcut prensipler kapsamlı bir yaklaşım gelişiminin parçası ve mirasın korunması uygulamasına kılavuz olarak birleştirilmelidir. Bunlar Venedik Tüzüğü, 1965 UNESCO Arkeolojik Kılavuzları, Burra Tüzüğü, Oaxaca Deklarasyonu, Floransa Tüzüğü, Washington Tüzüğü, Nara Belgesi, Brezilya Tüzüğü, bu San Antonio Bildirisi gibi belgeleri içermelidir.

2. Mimari ve Şehircilik Grubu Tavsiyeleri

- a. Tarihi şehir merkezlerimizin kültürel çeşitliliği içindeki ayrılmaz değerler bütünüyle tanınmalıdır.
- b. Birçok çeşitli değerlere sahip kültürel grup arasında daha büyük bir farkındalık geliştirmek için programlar oluşturulmalıdır.
- c. İlave farkındalık ve eğitsel programlar yoluyla, hükümet otoriteleri ve yönetim grupları bina ve sitelerin özgünlüğünün korunmasında sosyal ve kültürel değerlerin rolünün farkında olmalıdır.
- d. Tarihi şehir bölgelerindeki toplumsal değerleri ve başka kültürel anlam görünümelerini tanımlamak için yerel düzeyde danışma ve uzlaştırma için esnek ve açık süreçler oluşturulmalıdır.
- e. Tarihi şehir bölgeleri ve kasabalar kültürel bir alan türü olduklarından, Kültürel Alanlar Grubu tarafından ortaya konulan tavsiyelerin birçoğu aynı zamanda bu miras kesimine de uygulanmalıdır.

3. Arkeolojik Sitler Grubu Tavsiyeleri

- a. ICOMOS adına arkeolojik sitelerdeki özgünlüğe daha fazla dikkat harcanmalıdır. Muhtemelen ICOMOS üyelik kompozisyonu nedeniyle, Kuzey ve Güney Amerika'da bu miras için yeterli ilgi olmamıştır.
- b. Özgünlüğün istikrar, pekiştirme, koruyucu barınakların inşası gibi aktivitelerle olabilecek ilişkisine daha çok inceleme ayrılmalıdır.
- c. Arkeolojik çalışmaların hepsinde açıklayıcı ve doğru belgeleme mutlak gereksinim olmalıdır. Sitler kazıldıkça, sayfaları kaybolan kitaplar gibi, bilgileri azalmaktadır. Yorum kontrol edilemez, ancak kayıt edilebilir. Arkeolojik kayıt gerçekçi ve güvenilir olmalıdır; başka deyişle, gerçekçi, objektif ve ayrıntılı .
- d. Arkeolojik sitelerdeki bütün müdahaleler ve kazılara her zaman bir koruma uygulaması ve kalıcı koruma planı eşlik etmelidir.
- e. Arkeolojik kanıtın özgünlüğü, siteler şehir tecavüzü veya yol inşası gibi sivil çalışmalar tarafından tehdit edildiğinde uygun koruma altına alınmalıdır.
- f. Özgünlük yapay sel ve baraj inşasından önce, özgün alanın kapsamlı belgelenmesi yoluyla, arkeolojik kanıtlar için uygun kurtarma teknikleri ile korunmalı ve sonuçların yayınlanması bu işlemleri izlemelidir.

g. Kazılan sitler uygun şekilde gözetilmez ve yönetilmezse, sitin tekrar gömülmesi gibi koruma önlemleri bazı özgünlük düzeylerinin çağlar boyu korunmasını sağlamak için dikkate alınmalıdır.

h. Arkeolojik bir sitin büyük bir kısmı dolgunun dokunulmayan gömülü arkeolojik kalıntılarındadır ve bu sıfatla, sadece sitin anlamını tespit etmek için gerekli ölçüde arkeologlar tarafından en düşük düzeyde kazılmalıdır.

i. Bazı arkeolojik sitler hala orayı yapanların soyundan gelenler tarafından kutsal olarak korundukları için bu sıfatla arkeologlar veya gelişme tarafından asgari olarak dokunulmalı veya kesinlikle dokunulmamalıdır.

4. Kültürel Alanlar Grubu Tavsiyeleri

a. Müzakere süreçleri kültürel alanlarda yaşayan veya oraların sahibi olan birçok grubun farklı değerleri ve çıkarları arasında uzlaşmak üzere oluşturulmalıdır.

b. Kültürel alanlar karmaşık ve dinamik olduklarından, özgünlüğün tespiti ve korunması süreci bu dinamik niteliği birleştirmek üzere yeterince esnek olmalıdır.

c. Sürdürülebilir gelişim kavramı ve kültürel alanların yönetilmesiyle olan ilişkisi ekonomik, sosyal, ruhsal ve kültürel ilgileri dahil etmek amacıyla tanımlanmalıdır.

d. Kültürel alanların korunması önemli doğal ve kültürel kaynaklar arasında bir denge arayışındadır.

e. Kültürel alanların geleceği belirlenirken yerel toplumların ihtiyaçları ve değerleri dikkate alınmalıdır.

f. Kültürel alanlarla ilişkili değerleri korumak için uygun yasama ve hükümet planlama yöntemleri hakkında daha ileri çalışmalar yapılmalıdır.

g. Kültürel alanların özgünlüğünün korunmasında biçimler , şekiller, toprak kullanımı ve ruhsal değer gibi sitin toplam karakter ve gelenekleri nesne ve tasarım görünümleri üzerinde öncelikli olabildiğinden, değerleri ve özgünlük kanıtı arasında net bir ilişki oluşturulmalıdır.

h. Uzman çok disiplinli değer biçme şekilleri kültürel alanlardaki özgünlük tespiti için bir gereklilik olmalıdır ve bu gibi uzman gruplar arasında yerel toplumların değerlerini doğru bir şekilde ifade edebilen sosyal bilimciler olmalıdır.

i. Kültürel alanların özgünlüğü toprak kullanımı ve geniş kamu ve özel projelerin oluşturulmasından önce, alan ve bu sitlerle ilişkili geleneksel değerler üzerinde olumsuz etkilerin azaltılmasına öncülük edecek çevresel etki çalışmalarını üstlenecek sorumlu otoriteler ve finansman organizasyonlarının kurulmasını gerekli kılmak yoluyla korunmalıdır.

5. Nara Belgesiyle İlgili Tavsiyeler

Nara Belgesi'ndeki ekli yorumlar bütün uluslararası belgelerde ve kılavuzlarda Kuzey ve Güney Amerika Kültürel Mirasının özgünlüğünün tanımlanması, kanıtlanması ve korunmasının yansıtılması olarak dikkate alınmalıdır.

San Antonio Bildirgesi Eki

Nara Özgünlük Belgesi Hakkında Açıklamalar

US/ICOMOS, Getty Koruma Enstitüsü ve San Antonio Koruma Topluluğu tarafından San Antonio'da, 27-30 Mart, 1996 tarihinde düzenlenen Kültürel Mirasın Korunması ve Yönetiminde Özgünlük konulu InterAmerikan Sempozyum katılımcıları arasındaki tartışmalardan ortaya çıkmıştır.

İlk olarak ve en önemlisi, Sempozyum katılımcıları kültürel mirasın korunması alanına bu önemli ve yerinde katkısı için Nara Belgesi taslak hazırlama kuruluna tebriklerini eklemektedirler.

Ayrıca bu Belge'nin Nara Belgesi katılımcıları tarafından tartışılıp onaylandığını kabul etmekteyiz ve bu sıfatla, değişime tabi değildir. Ancak, çalışma ve tartışmanın küresel koruma toplumuna açık hale getirildiğinden, Kuzey ve Güney Amerika kültürel mirasına bağlantısının incelenmesi önemlidir. Bu amaçla aşağıdaki açıklamalar önerilmektedir:

Giriş

Nara Belgesi önyüzü aşağıdaki ifadeleri sunmaktadır:

“Uzmanlar dünyanın farklı bölgelerindeki ve kültürel çeşitlilikle ilgili uzman gruplar arasındaki geniş diyalogun, kültürel mirasla bağlantılı olduğu için özgünlük kavramı ve uygulamasını daha ileri derecede rafine etmek için önemli olduğuna karar vermişlerdir. Devam eden böyle bir diyalog ICOMOS, ICCROM ve Dünya Mirası Merkezi tarafından teşvik edilecek ve uygun olduğunda Komite dikkatine sunulacaktır”

Bu tavsiyeyi dikkate alarak, US/ICOMOS Kuzey ve Güney Amerika'dan ICOMOS komitelerinin üyeleri, delegeleri ve başkanlarının toplantısını bölgelerindeki mirasın korunması ve yönetimine özgünlük uygulamalarını ve tanımlarını ele almaları için San Antonio, Teksas'ta düzenlemek üzere, zorlukları üstlendiler. Grup tarafından üstlenilen görevlerden birisi Amerikan bakış açısının belgede tamamen temsil edilip edilmediğini sorgulamak amacıyla Nara Belgesi maddelerinin dikkatlice gözden geçirilmesiydi.

Mevcut olan herkes tarafından, Nara Belgesi gelişimine dâhil olan bireylerin adına dikkate değer diplomatik ve devamlı çalışmayı temsil ettiği onaylanmıştır. San Antonio Sempozyum katılımcıları konunun dünya çapındaki koruma çalışmasına merkez teşkil ettiği ve yakın tanımı ile daha mükemmel anlaşılmasının profesyonel topluluğa derin ve yerinde öneme sahip olduğu konularında Nara grubuyla aynı fikirdedir. Ayrıca Nara Belgesi'nin Dünya Mirası Sözleşmesini uygulama ihtiyaçlarına odaklandığına, tabiatıyla, Belgenin daha geniş uygulama bulacağına inanılmaktadır. Bu nedenle, açıklamalarımızdan bazıları onun daha geniş mantığına işaret edebilir. Nara Belgesi elbette Dünya Mirası Sözleşmesinin yorumlanması ve başka kılavuz uygulamalarında bir yer bulurken, San Antonio'daki grup tarafından yüzeyden bakılan birkaç devamlı konunun 1996 Ekim'inde Bulgaristan-Sofya'daki ICOMOS Genel Toplantısı forumunda ICOMOS'a ve Dünya Mirası Komitesi'ne faydalı bir şekilde iletilebileceği hissedilmiştir.

Belgenin Tartışılması

Genel olarak, grup Nara Belgesi'nin karmaşık konuların iyi ve rahat ifade tartışması olduğuna, İngilizce ve Fransızca sürümlerini yakından izlemenin zorluğuna rağmen inanmaktadırlar. Birkaç maddede [Maddeler 6,12 ve 13], İngilizce metin Fransızca ile karşılaştırıldığında zayıf görünmektedir ve iki metnin anlamı tam olarak birbirini karşılamadığından, hangi anlamın yazarların gerçek niyetini yansıttığını anlamak zorlaşmaktadır. Bu noktada açıklamalar belgenin zorlayıcı zaman sınırlamaları altında üretilmiş olduğunu ve bazı dil düzeltmelerinin hala yapılmakta olduğu anlayışıyla yapılmıştır.

Daha açık bir biçimde, maddelerin altısı ICOMOS Kuzey ve Güney Amerika Ulusal Komiteleri endişeleri ve kültürel mirasımızın doğası bağlamı dâhilinde daha ileri tartışma için fırsatlara hazır görünmüştür.

Madde 1

Inter Amerikan Sempozyum katılımcıları Kuzey ve Güney Amerika’da yerel toplum ve paydaşlar tarafından katılım kavramının, başlangıçtan itibaren bütün süreçlere dâhil olmaları amacıyla metnin ima ettiğinden daha güçlü olması gerektiğine inanmaktadırlar. Böyle bir dâhil olmanın aşamalarını tanımlamak yoluyla, Nara Belgesi, örneğin, tanımlama sürecinden, yerel toplumu dışlamaktadır.

Madde 4

San Antonio grubu Kuzey ve Güney Amerika’da ve belki başka bir yerde, “ulusçuluk” ve “azınlıklar” kelimelerinin, bir ulus içindeki böyle bir azınlığın daha etkin olabileceği ve kültürel değerlerini daha büyük, hatta çoğunluk gruplarına, paylaşılan bir ulusal kimlik dâhilinde yükleyebildikleri bu yarımkürede kullanılmasının uygun olmadığına inanmaktadır.

Ayrıca, kavram bu Maddenin, özellikle yerel Amerikan mirasıyla bağlantılı olan zayıflamış kültürel gelenekler ve miras için kayıp veya yeni değerlerin yeniden atanması olan, Kuzey ve Güney Amerika’da kültürel kimlik arayışındaki önemli bir mekanizmayı göz ardı etmekte olduğunu ortaya koymuştur.

Madde 5

San Antonio’da bu Maddenin, aşırı durumlarda, doğal çevreyle yakın etkileşim içinde yaşayan göçebe kabilelerle endüstri sonrası yüksek teknik toplumlarının yakınlığı dâhil olmak üzere, büyük çapta farklı kültürel grupların yakın birlikteliği olan Kuzey ve Güney Amerika’nın çok önemli bir karakteristiğini birleştirip birleştirmedicine dair bir tartışma olmuştur. Bu birlikte var olmanın kabul edilmesi ve korunması sürecinde baştan sonra saygı duyulması gerektiği düşünülmüştür.

Madde 8

Kültürel mirasın ve yönetiminin sorumluluğu, ilk olarak onu üreten kültürel topluma ve sonrasında, ona dikkat eden kültürel topluma aittir. Ancak, bu sorumluluklara ek olarak, kültürel mirasın korunması için geliştirilen uluslararası tüzüklere ve sözleşmelere bağlılık aynı zamanda kendilerinden çıkan prensiplerin ve sorumlulukların ele alınmasını da zorunlu hale getirmektedir. Kendi gerekliliklerini diğer kültürel toplumların gerekleriyle dengelemek her toplum için, yüksek oranda arzu edilir olmaktadır, bu dengeyi başarmanın, esas kültürel değerlerini baltalamadığı şartıyla.

Bu maddenin ilk cümlesi, UNESCO’nun başlıca prensiplerinden birisinin altını çizmek önemlidir, şöyle ki birisinin kültürel mirası hepsinin kültürel mirasıdır.

Dünya Mirası bağlamı dâhilinde önemli bir fikri yansıtmaktadır, ancak grup güçlü bir şekilde geniş bağlamda yazılış tarzının kolayca ciddi bir yanlış yoruma yol açabileceğini hissetmiştir. İlk olarak, “her birinin kültürel mirası, hepsinin kültürel mirasıdır” ifadesi, bir ulusun mirası üzerindeki kararların dış otoriteler tarafından adaletle yapılabileceği fikrini desteklemek amacıyla kullanılabilir. Sit veya anıt Dünya Mirası Listesi’nde olmadıkça, bu egemenliği baltalayan uygunsuz bir olasılık olarak görülmüştür. İkincisi, diğer bir uçta, bu ifade ayrıca yapması gerektiğinde mirasına dikkat etmesi gereken bir ulusun sorumluluktan vazgeçmesini, desteklemek üzere kullanılabilir.

İkinci cümle bu noktaya işaret eder gibi görünürken, ilk cümlenin yazılış tarzı gücünü zayıflatmaktadır: Kültürel mirasın ve yönetiminin sorumluluğu, ilk olarak onu üreten kültürel topluma ve sonrasında, ona dikkat eden kültürel topluma aittir.

San Antonio grubu mirası yaratan toplumun hala o mirasın yöneticisi olduğu veya ayakta kalmasında payı olduğunda, onun bakımından sorumlu olması gerektiğine inanmaktadır. Mirasın, bulunduğu bir ulusun ortak nüfuzuna aktarılması durumunda ulus sorumluluğu almalıdır. Burada yine, sorun çeviride olabilir.

Madde 8'deki son cümle,

Kendi gerekliliklerini diğer kültürel toplumların gerekleriyle dengelemek her toplum için, bu dengeyi başarmanın, esas kültürel değerlerini baltalamadığı şartıyla, yüksek oranda arzu edilir olmaktadır.

Yine geçerli yazılış tarzında sorunludur, çünkü "başlıca kültürel değerler" tanımlaması bu bağlamda olası veya arzu edilir değildir.

Madde 10

Bu metnin Kuzey ve Güney Amerika'nın endişelerini tamamen yansıtmadığı, çünkü özgünlük anlayışında kültürel değerlerin dinamik doğasını onaylamanın ve bu anlayışın kazanılmasında statik ve esnek olmayan ölçütlerden kaçınılması gerektiğinin doğrudan ortaya konmadığı düşünülmüştür.

Madde 11

Katılımcılar bu Maddenin, kültürel bağlamı oluşturan,

- a) onu kimin yarattığı;
- b) geçerli olarak neye ait olduğu; ve
- c) yaygın kültürel bağlamın olası kapsamı

Tanımlamasına ait son cümlede bir tekrarlama ile sağlanabilecek nitelikten ve vurgudan yoksun olduğuna inanmaktadırlar.

Öğrenci Çevirmen: Şelale Dahyan

Öğrenci Proje Asistanı: Yaşar Serkal Yıldırım